

RECENZJE I NOTY BIBLIOGRAFICZNE

Agricoltura e contemperamento delle esigenze energetiche ed alimentari. Atti dell'incontro di studi, Udine 12 maggio 2011, rielaborati e aggiornati, a cura di Mariarita D'Addezio, Giuffrè Editore, Milano 2012, ss. 173.

Rolnictwo jest tym działem gospodarki, który wytwarza produkty rolne oraz niektóre surowce dla potrzeb przemysłu. To tradycyjne określenie produkcyjnych funkcji rolnictwa wymaga współcześnie pewnej konkretyzacji. Wprawdzie wytwarzanie produktów rolnych nadal pozostaje główną (produkcyjną) funkcją tego działu gospodarki, ale przecież nie wszystkie produkty trafiają do konsumpcji. Mogą one być wszakże przeznaczone na inne cele, także energetyczne. Na tym tle rodzi się zasadniczy problem pogodzenia żywnościowych i energetycznych funkcji rolnictwa, łączący wiele problemów szczegółowych o różnym charakterze. Dlatego warto w niniejszej nocie choćby pokrótce scharakteryzować treść recenzowanej książki, stanowiącej pokłosie konferencji, która odbyła się 12 marca 2011 r. w Udine. Zawiera ona pięć opracowań artykułowych oraz konkluzje. Wypada zwrócić uwagę zwłaszcza na niektóre wypowiedzi.

Tytułowe zagadnienie rozważa M. D'Addezio w artykule *Agricoltura e contemperamento delle esigenze energetiche ed alimentari*. Spełnia on, ze względu na treść, rolę wprowadzenia do jakże trudnej i wieloaspektowej problematyki. Autorka rozważa relacje między rolnictwem a energią odnawialną, mając na uwadze funkcję żywnościową tego działu gospodarki. Od rolnictwa wymaga się nie tylko zaspokojenia potrzeb żywnościowych, lecz także realizowania strategii zróżnicowania źródeł zaopatrzenia w energię, w warunkach zachowania wymogów ochrony środowiska oraz klimatu. Wytwarzanie energii z biomasy nie powoduje w zasadzie zmniejszenia zasobów gruntów użytkowanych rolniczo, czego nie można powiedzieć o energii wiatrowej czy fotowoltaicznej. Jednakże zwłaszcza z pozyskiwaniem energii z biomasy związane jest ryzyko ograniczenia produkcji żywności.

Autorka podejmuje próbę rozstrzygnięcia wielu wątpliwości i udzielenia odpowiedzi na niektóre pytania.

W sposób szczegółowy prawne aspekty wykorzystywania terenów rolniczych na cele budowy urządzeń energetycznych przedstawia M. Goldoni w artykule *Utilizzazione di terreni agricoli per la realizzazione degli impianti energetici: aspetti giuridici*. Autor wychodzi od charakterystyki związków rolnictwa i agroenergetyki, przedstawiając je na tle koncepcji rolnictwa wielofunkcyjnego. Zauważa przy tym, że jeśli wielofunkcyjność podkreśla kombinację funkcji środowiskowej i żywnościowej, to kwestie agroenergetyczne prowadzą do konfrontacji obu funkcji, a w efekcie ta pierwsza pozbawia funkcję środowiskową racji bytu. Występuje zjawisko swoistej utraty tożsamości rolnictwa, co można poznać po kształcie krajobrazu rolniczego, w którym coraz częściej widać farmy wiatrowe i parki słoneczne. Nie jest łatwo, jak stwierdza Autor, wyeliminować wspomniane sprzeczności na płaszczyźnie prawnej, odwołując się do definicji działalności rolniczej.

Natomiast P. Lattanzi dokonuje konfrontacji polityki rolnej i polityki energetycznej z bezpieczeństwem żywnościowym, formułując alternatywę: mąka albo benzyna (*Politiche agricole, politiche energetiche e sicurezza alimentare: farina e benzina*). Autorka przypomina, że Unia Europejska zamierza do 2020 r. zwiększyć do 20 procent udział energii ze źródeł odnawialnych w ogólnym zużyciu energii. Zakłada to wzrost pozyskiwania i wykorzystania biomasy ma cele energetyczne. Z kolei ekspansja agroenergii wpływa na *food security*. Na tym tle powstaje problem pogodzenia wymogów produkcji energii z wymogami produkcji żywności. Nie jest on jednak zadowalająco rozwiązany przez ustawodawcę.

Z kolei G. Maccioni, pogłębiając tytułową problematykę, pokazuje relacje między przedsiębiorstwami sektora agroenergetycznego a przedsiębiorstwami sektora rolno-żywnościowego (*Il contratto di rete e le reti di imprese: work in progress anche per il coordinamento tra imprese del settore agro-energetico e imprese del settore agro-alimentare*). Natomiast S. Bolognini pisze o trudnościach godzenia wymogów energetycznych z wymogami żywnościowymi w kontekście koncepcji *agrarietà* (*Il difficile contemperamento delle esigenze energetiche con quelle alimentari e l'ampliamento dell'agrarietà „virtuale”*). Funkcja energetyczna rolnictwa – zdaniem Autorki – powinna być określona, wychodząc od koncepcji samego rolnictwa. Jeśli – definiując rolnictwo – odwołujemy się do kryterium cyklu biologicznego, to nie należy o tym kryterium całkowicie zapominać, wymieniając działalności powiązane.

Recenzowana praca może być również interesująca dla polskiego czytelnika. Problem godzenia wymogów żywnościowych z wymogami energetycznymi bowiem występuje również w naszym kraju.